

Från avfallshantering till resurshantering

Bilaga 7 – Miljökonsekvens- beskrivning (MKB)

Antagen av kommunfullmäktige 30 januari 2023, § 7

 **ÖRNSKÖLD SVIKS
KOMMUN**

www.ornskoldsvik.se

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Avfallsplan för Örnsköldsviks kommun

KUND

Miljö och Vatten i Örnsköldsvik AB

KONSULT

WSP

Hamngatan 11B
891 33 Örnsköldsvik
Besök: Hamngatan 11B
Tel: +46 10-722 50 00
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
wsp.com

KONTAKTPERSONER

Hanna Dahlqvist
010-772 70 23
hanna.dahlqvist@wsp.com

UPPDRAGSNAMN
MKB avfallsplan

UPPDRAGSNUMMER
10337094

FÖRFATTARE
Hanna Dahlqvist

DATUM
2022-06-17

Granskad av
Lena-Karin Krona

Godkänd av
Hanna Dahlqvist

INNEHÅLL

ICKE-TEKNISK SAMMANFATTNING	5
1 INLEDNING	6
1.1 BAKGRUND	6
1.2 BEHOV OCH SYFTE MED MILJÖBEDÖMNINGEN	6
1.3 BESLUT OM BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN	6
1.4 SAMRÅD	6
2 AVFALLSPLANEN	6
2.1 AVFALLSPLANENS SYFTE	6
2.2 AVFALLSPLANENS INNEHÅLL	7
2.2.1 Övergripande mål	7
2.2.2 Specifika mål	7
2.3 AVFALLSPLANENS FÖRHÅLLANDE TILL ANDRA RELEVANTA PLANER OCH PROGRAM	10
3 METOD FÖR MILJÖBEDÖMNING	11
3.1 BEDÖMNINGSGRUNDER OCH AVGRÄNSNINGAR	11
3.1.1 Huvudområden	11
3.1.2 Geografisk och tidsmässig avgränsning	11
3.1.3 Svårigheter i samband med miljöbedömning	11
3.2 NOLLALTERNATIV	12
3.3 MILJÖKVALITETSNORMER	12
3.4 MILJÖMÅL INOM EU	12
3.5 MILJÖKVALITETSMÅL	12
3.6 ETAPPMÅL	13
3.7 NATIONELL AVFALLSPLAN	13
4 UPPFYLLELSE AV MILJÖKVALITETSMÅL	13
4.1 GIFTFRI MILJÖ	13
4.2 GOD BEBYGGD MILJÖ	14
4.3 BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN	14
5 BEDÖMNING AV BETYDANDE MILJÖASPEKTER	14
5.1 MÄNNISKORS HÄLSA	14
5.1.1 Nuläge	14
5.1.2 Negativ miljöpåverkan	15
5.1.3 Positiv miljöpåverkan	15
5.1.4 Åtgärder	15
5.2 LUFT- OCH KLIMATFAKTORER	15
5.2.1 Nuläge	15
5.2.2 Negativ miljöpåverkan	16
5.2.3 Positiv miljöpåverkan	16
5.2.4 Åtgärder	16

5.3	HUSHÅLLNING MED MATERIAL, RÅVAROR OCH ENERGI	16
5.3.1	Nuläge	17
5.3.2	Negativ miljöpåverkan	17
5.3.3	Positiv miljöpåverkan	17
5.3.4	Åtgärder	18
5.4	PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN	18
5.4.1	Nuläge	18
5.4.2	Negativ miljöpåverkan	19
5.4.3	Positiv miljöpåverkan	19
5.4.4	Åtgärder	19
5.5	INBÖRDES FÖRHÅLLANDE MELLAN MILJÖASPEKTER	19
6	SAMLAD BEDÖMNING	19
6.1	NATIONELLA MILJÖMÅL	19
6.2	BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN	19
6.3	ÅTGÄRDER MOT NEGATIV MILJÖPÅVERKAN	20
6.4	SAMMANFATTANDE BEDÖMNING	20
7	UPPFÖLJNING OCH ÖVERVAKNING	20
8	REFERENSER	21

ICKE-TEKNISK SAMMANFATTNING

Örnsköldsviks kommun har tagit fram en avfallsplan som ska gälla kommunens avfallshantering åren 2023–2033. Avfallsplanen är ett strategiskt dokument som beskriver kommunens mål och åtgärder för att minska avfallens mängd och farlighet. Om avfallsplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan ska en miljöbedömning göras i samband med att planen tas fram. Syftet är att miljöhänsyn ska arbetas in i planen för att gynna en hållbar utveckling. Eftersom Örnsköldsviks kommuns avfallsplan bedömts medföra betydande miljöpåverkan har därför denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tagits fram.

Örnsköldsvik kommuns avfallsplan har en avfallsförebyggande inriktning och de mål och åtgärder som fastställts i planen utgår från befintliga miljö kvalitetsmål, planer och strategier som antagits på nationell och högre nivå.

Målen i avfallsplanen har delats in i tre målområden:

- Minska avfallsmängderna
- Öka återvinningen
- Minska miljöpåverkan

De mål och åtgärder som föreslås i avfallsplanen bedöms sammantaget medverka till att berörda nationella och lokala miljömål kan uppfyllas.

Avfallsplanens genomförande bedöms inte leda till att relevanta miljö kvalitetsnormer överskrids.

Positiv miljöpåverkan bedöms främst uppstå till följd av åtgärder för att minska avfallsmängderna och öka mängden som materialåtervinns. Det är dock viktigt att säkerställa att de åtgärder och mål som anges i planen rörande informationsinsatser som syftar till förändrade beteenden omsätts i praktiken så att mängden avfall verkligen minskar och att mängden avfall som materialåtervinns och återbrukas ökar.

I avfallsplanen anges ett flertal åtgärder och mål för kommunkoncernens verksamhet och det är viktigt att kommunen föregår med gott exempel när det kommer till exempelvis återbruk, minskat matsvinn och avfallsminimering.

Negativ påverkan bedöms främst kunna uppkomma vid ökat transportbehov, vilket påverkar klimat- och luftkvaliteten samt buller. Sammantaget bedöms den negativa påverkan av genomförandet av avfallsplanen vara liten.

Sammanfattningsvis kan det fastställas att effekterna av genomförandet av planen i huvudsak är positiva och avfallsplanen bedöms medverka till en ökad hållbarhet vad gäller avfallshanteringen i kommunen.

1 INLEDNING

1.1 BAKGRUND

Örnsköldsviks kommun har tagit fram en avfallsplan som ska gälla för kommunens avfallshantering åren 2023–2033. Avfallsplanen är upprättad i enlighet med 15 kap. § 41 miljöbalken (1998:808).

Avfallsplanen är en del av kommunens renhållningsordning och är ett strategiskt dokument med mål och åtgärder för att minska avfallens mängd och farlighet.

1.2 BEHOV OCH SYFTE MED MILJÖBEDÖMNINGEN

Kommunen ska, enligt 6 kap. miljöbalken och miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966), vid framtagande av en ny avfallsplan bedöma om planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan eller inte.

Om planen anses kunna medföra en betydande miljöpåverkan ska en strategisk miljöbedömning innehållande en miljökonsekvensbeskrivning tas fram. Syftet med miljöbedömningen är att identifiera, beskriva och bedöma de konsekvenser för miljön, människors hälsa och hushållningen med naturresurser som den föreslagna avfallsplanen kan medföra.

1.3 BESLUT OM BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN

Enligt miljöbedömningsförordningen 2 § punkt 2b ska en avfallsplan antas medföra betydande miljöpåverkan om de anger förutsättningar för verksamheter som enligt 6 § miljöbedömningsförordningen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. Den nya avfallsplanen anger förutsättningar för avfallsanläggningarna i kommunen, varför den kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

1.4 SAMRÅD

Då planen kan anses kunna medföra en betydande miljöpåverkan har inte något undersökningssamråd behövt genomföras.

Enligt 6 kap. 10 § miljöbalken ska ett avgränsningssamråd hållas med de kommuner, länsstyrelser och andra myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar kan antas bli berörda av planen. Kommunen har hållit avgränsningssamråd med Länsstyrelsen i Västernorrlands län.

2 AVFALLSPLANEN

2.1 AVFALLSPLANENS SYFTE

Varje kommun är enligt miljöbalken skyldig att upprätta en renhållningsordning med avfallsplan och lokala renhållningsföreskrifter för avfallshanteringen. Avfallshanteringen är och blir allt viktigare som en del i arbetet för både en bättre miljö och ett hållbart samhälle. Avfall är ett synligt bevis på hur vår livsstil påverkar inte bara dagens miljö utan även förutsättningarna för framtiden.

Styrande för innehållet i avfallsplanen, men även avfallshantering som verksamhet, är att en avfallsförebyggande inriktning ska prioriteras. Detta ligger också helt inom ramen för EU:s avfallshierarki (15 kap. 10 § miljöbalken), vilken utgår från den viktigaste prioriteringen att förebygga avfall, dvs. att minska de mängder avfall som uppstår. Ett avfallsförebyggande arbete och därmed en resurseffektiv avfallshantering syftar till att prioritera aktiviteter i de övre stegen av hierarkin och

därmed också få en rörelse uppåt. Med en rörelse uppåt i hierarkin förflyttas resursanvändningen från bortskaffning eller energiåtervinning till materialåtervinning och allra helst återanvändning.

2.2 AVFALLSPLANENS INNEHÅLL

Avfallsplanen är ett strategiskt dokument med mål och åtgärder för att minska avfallets mängd och farlighet. Avfallsplanen ska ha en avfallsförebyggande inriktning och de mål och åtgärder som fastställs i planen ska utgå från befintliga miljö kvalitetsmål, planer och strategier som antagits på nationell och högre nivå.

Avfallsplanen i Örnsköldsviks kommun består av ett flertal dokument där *Riktlinjer-, Policy- och Strategi för avfallshantering i Örnsköldsviks kommun* tillsammans med ett antal bilagor utgör avfallsplanen. Målen har delats upp i mål för geografisk kommun (definieras som området Örnsköldsviks kommun) och mål för kommunkoncernen (definieras som kommunens förvaltningsorganisation samt kommunala bolag).

2.2.1 Övergripande mål

I *Strategi för avfallshantering* redovisas övergripande mål satta utifrån ambitionen att man tillsammans inom geografisk kommun ska verka för minskade avfallsmängder och en mera cirkulär resursanvändning och hantering.

Övergripande mål för geografisk kommun:

- Positionen i avfallstrappan ska öka från 42 % år 2020 till 45 % år 2025 och 50 % till 2033.
- Nöjd kundindex (NKI) för avfall och återvinning ska vara minst 85 %.

Övergripande mål för kommunkoncernen:

- Mängden mat- och restavfall från kommunala verksamheter och bolag ska minska med 25 % till år 2025 (jmf. 2015). Fortsatt nedåtgående trend till 2033.
- Kommunkoncernen ökar sin avfallsminimering genom ett aktivt återbruk.

2.2.2 Specifika mål

Mål och åtgärder redovisas mer specifikt i *Riktlinjerna för avfallshantering* och är strukturerade enligt tre övergripande målområden med tillhörande strategier. Mål och åtgärder beskrivs i anslutning till det övergripande målområde som har den starkaste kopplingen till målet. Ingående mål och åtgärder fokuserar främst på avfallshierarkins tre översta steg: *Minska avfall, Använd igen* och *Återvinn material*.

Målområde 1: Minska avfallsmängderna

Strategi: Underlätta ökat återbruk. Initiera samverkan med olika aktörer för hållbar konsumtion. Genom information och goda exempel stimulera till minskat matsvinn.

Mål för geografisk kommun:

- Andelen kommunmedborgare som uppger att de sannolikt kommer att köpa begagnade saker ska överstiga 70 % år 2024. Fortsatt ökande trend till 2033.
- Andelen kommunmedborgare som uppger att de sannolikt kommer att lämna saker till återanvändning ska överstiga 92 % år 2024.
- Mängden insamlat material till återbruk på återvinningscentraler ska öka till 200 ton till år 2025. Fortsatt ökande trend till 2033.
- Mängden mat- och restavfall ska minska till max 122kg/person till år 2025. Fortsatt nedåtgående trend till 2033.

- Mängden matsvinn ska minska från ca 9 % 2020 till max 5% 2033.
- Mängden mat- och restavfall från kommunala verksamheter och bolag ska minska med 25 % till år 2025. Fortsatt nedåtgående trend till 2033.

Åtgärder för geografisk kommun:

- Utredda hur återbruk kan utvecklas på återvinningscentralerna.
- Information till kunderna.
- Informationsinsatser, exempelvis Rätt Sort-kampanjen.
- Införa deltömning i hela kommunen.
- Förändra taxan så att deltömning av brunnar blir ekonomiskt fördelaktigt jämfört med heltömning.

Mål för kommunkoncernen:

- Mängden mat- och restavfall från kommunala verksamheter och bolag ska minska med 25 % till år 2025. Fortsatt nedåtgående trend till 2033.
- Kommunkoncernen ska utveckla sin avfallsminimering genom ett aktivt återbruk.

Åtgärder för kommunkoncernen:

- Information till verksamheterna.
- Örnsköldsviks kommun ska fortsätta att aktivt arbeta för lågt matsvinn kopplat till offentliga måltider samt att det uppmätta resultatet ligger under det riksnitt som rapporteras av livsmedelsverket inom respektive målgrupp.
- Försäljning av tillfälligt matöverskott.
- Återtag av mat för servering en annan dag, andra chansen.
- Nyproduktion av måltider med omhändertagna råvaror.
- Utredning av hur återbruk av möbler mm inom kommunkoncernen kan utvecklas. I utredningen ingår att säkerställa att beslut tas i frågan om hur återbruket ska ske.

Målområde 2: Öka återvinningen

Strategi: Genom insamlingssystem och information verka för att större andel avfall går till materialåtervinning och biologisk behandling

Mål för geografisk kommun:

- I samband med tillsyn på företag uppmärksamma sorteringsmöjligheterna för avfall för återvinning och hantering av farligt avfall.
- Andel av uppkommit matavfall som behandlas biologiskt genom rötning så att både växtnäring och energi tas tillvara ska vara minst 75 % år 2033.
- Mängden avfall till förbränning från kommunens idrotts- och friluftsområden, kulturmiljöer, naturreservat, badplatser och skärgård ska minska med 80 % till 2030.
- Kommunen ska aktivt jobba för att minska nedskräpning och öka källsortering i offentlig miljö. Mängden avfall till förbränning inom den offentliga miljön som sköts av kommunen ska minska med 15 % & mängden källsorterat avfall ska öka med 20 % till 2026. Fortsatta trender för förbränning och källsortering till 2033.

Åtgärder för geografisk kommun:

- Information till kunderna.
- Obligatorisk separat utsortering av matavfall.
- Införskaffa flerfackskärl till offentliga miljöer för möjlighet till sortering anpassade för respektive område och mängden besökare. Påbörjas 2025 och ska vara klart 2033.

- Kartlägga "hot spots", dvs. platser med stort behov, och synkronisera kärl efter förändringar utifrån utvecklingsarbete av offentlig miljö.
- Utveckla möjligheter till källsortering via fyrfackskärl på vissa offentliga platser.

Mål för kommunkoncernen:

- Senast år 2025 har Miva och bildningsförvaltningen ett etablerat samarbete för att stötta och stärka kunskapsförmedlingen utifrån avfallstrappan och vikten av att i större utsträckning återanvända och avfallsminimera. Fokus i samarbetet är mellanstadiet.
- Avfallshanteringen beaktas i alla skeden av samhällsplaneringsprocessen. vid ny- och ombyggnation inom geografisk kommun eller egen organisation.
- Avfallssortering för angivna fraktioner¹ sker hos samtliga kommunens verksamheter senast år 2024.
- Mängden verksamhetsavfall från kommunkoncernen som återvinns ska öka.

Åtgärder för kommunkoncernen:

- Skapa ett gemensamt forum (Bildningsförvaltningen och Miva) för att ta fram och förankra en plan för arbetet och genomföra planen.
- Säkerställa att kommunens renhållningsansvariga² medverkar i plan- och/eller bygglovsprocesser och därmed bidrar till att goda förutsättningar för avfallshantering skapas vid ny- och ombyggnation inom geografisk kommun eller egen organisation.
- Senast 2023 säkerställa tillgång till avfallssortering för angivna fraktioner hos kommunens verksamheter genom kartläggning och sätta in relevanta åtgärder inom respektive verksamhetslokal och utrymme för avfallssortering.
- Senast 2024 finns verksamhetsspecifika rutiner/checklistor för att öka återvinningen.
- Senast 2024 finns information om korrekt avfallshantering på kommunens interna webb.
- Vi talar samma avfallsspråk. Alla kommunala verksamheter använder 2025 det nationella avfallsskyltsymbolsystemet.
- Miva följer aktivt utvecklingen gällande återvinning av fosfor ur reningsverksslam. Då lagstiftning med regelverk finns på plats tas beslut om framtida behandling av slammet.

Målområde 3: Minska miljöpåverkan

Strategi: Avfall som kan orsaka skada på hälsa och miljö sorteras ut och styrs till rätt slutbehandling. Risker att nedlagda deponier ska påverka människors hälsa och miljö minimeras. Nedskräpning och dumpning motverkas för att kommunen ska upplevas som attraktiv för boende, besökande och verksamma.

Mål för geografisk kommun:

- Alla nedlagda deponier (kommunala och privata) ska vara riskklassade enligt MIFO fas I senast 2029.
- Alla nedlagda deponier (kommunala och privata) i riskklass 1 och 2 ska 2032 vara undersökta genom miljötekniska undersökningar (motsvarande MIFO fas II).
- För alla nedlagda deponier (kommunala och privata) ska det 2032 finnas riskbedömningar samt bedömt åtgärdsbehov, utifrån MIFO fas II-utredningarna.
- 2030 finns en adekvat avfallshantering på fritidsbåtshamnar och gästhamnar.

¹ Restavfall, Matavfall, Plastförpackningar, Pappersförpackningar, Metallförpackningar, Färgade glasförpackningar, Ofärgade glasförpackningar, Returpapper/Tidningar, Elavfall, Farligt avfall samt Textil.

² Kan vara kommunalt bolag för externt bygglov/detaljplan/ eller renhållningsansvarig verksamhet inom förvaltningsorganisationen (KSF)

- Transporterna för den kommunala avfallshanteringen ska vara klimatneutral senast 2030 för att minska den negativa klimatpåverkan.
- Mängden farligt avfall (kemiskt + el avfall) i restavfallet ska max vara = 0,01 kg/hushåll och vecka vid plockanalys.
- Verka för minskad nedskräpning i vår natur (exempelvis idrotts- och friluftsområden, badplatser/stränder, naturreservat, kulturmiljöer och skärgård).

Åtgärder för geografisk kommun:

- Senast 2025 ska fritidsbåtshamnar och gästhamnar få information om behov och lagkrav på adekvat avfallshantering.
- Senast år 2028 har tillsyn med fokus på avfallshantering på fritidsbåtshamnar och gästhamnar utförts.
- Information till kunder.
- Fler insamlingsplatser för farligt avfall.
- Under perioden 2023–2033 ska årliga skräpplockardagar genomföras tillsammans med olika föreningar, organisationer och skolor i kommunen. Skräpplockardagarna sker i samverkan med olika organisationer, exempelvis Håll Sverige Rent och Städa Sverige.

Mål för kommunkoncernen:

- Kommunikation kring behov av minskad nedskräpning, marint skräp och krav på mottagningsanordningar finns senast 2025 tillgängligt på kommunens externa webb
- Öka möjligheterna för att lämna latrin från fritidsbåtar.

Åtgärder för kommunkoncernen:

- Under perioden 2024–2033 ska kommunen anlägga latrintömning i naturhamnarna.

2.3 AVFALLSPLANENS FÖRHÅLLANDE TILL ANDRA RELEVANTA PLANER OCH PROGRAM

Det finns andra planer och program som Örnköldsvik kommuns avfallsplan kan påverka och påverkas av. I arbetet med att ta fram avfallsplanen har hänsyn tagits till:

- Detaljplaner Med framtida fastighetsnära insamling avfall under kommunalt ansvar finns ännu större behov av att avfallshanteringen kommer in tidigt i planeringsprocessen.
- Översiktsplan Kommande ÖP kommer att belysa behovet av avfallshantering och infrastruktur.
- Fördjupad översiktsplan FÖP:en visar på vikten av att avfallshanteringen integreras i fysisk planering och samhällsutveckling då den är en grundläggande infrastruktur.
- Klimatstrategi för Örnköldsviks kommun. Avfallshanteringen genererar mycket transporter som för att minska den klimatpåverkan som hanteringen har behöver minskas så långt möjligt eller vara klimatvänliga eller klimatneutrala. Kommunkoncernens övergripande mål om att till 2030 vara en klimatneutral koncern som är en del av strategin har varit vägledande för koncernens målarbete.
- Policy för ekologisk hållbarhet. Kommunens övergripande styrning för ökad ekologisk hållbarhet där avfallshantering, eller renhållningsordning, är en del av målområdet Hållbar konsumtion, produktion och kretslopp. Målområdet har två delar - Hållbar konsumtion och produktion samt Kretslopp – båda områden har stark koppling till avfallsplanens inriktning.

3 METOD FÖR MILJÖBEDÖMNING

3.1 BEDÖMNINGSGRUNDER OCH AVGRÄNSNINGAR

Syftet med kommunala avfallsplaner är att främja hållbar utveckling. Av denna anledning är påverkan på människors hälsa och miljön i huvudsak positiv vid genomförandet av en avfallsplan. Örnsköldsvik kommuns avfallsplan främjar hushållningen av naturresurser och ökar möjligheterna till återanvändning och återvinning av både hushållens och kommunens mat- och restavfall, farligt avfall och grovt avfall.

Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter om innehåll i kommunal avfallsplan ska det finnas en beskrivning av hur målen i avfallsplanen kan bidra till att de nationella miljökvalitetsmålen nås. De miljökvalitetsmål som bedöms påverkas av avfallshanteringen beskrivs i avsnitten Miljökvalitetsnormer och Miljökvalitetsmål.

3.1.1 Huvudområden

I miljöbalkens 6 kap. 2 § beskrivs de huvudområden som bör tas hänsyn till vid en miljöbedömning.

Den bedömda påverkan beskrivs övergripande utifrån vad som har bedömts rimligt med hänsyn till planens innehåll och detaljeringsgrad. Dessa väsentliga miljöaspekter anger vilka områden som bedömts viktiga och hur miljöpåverkan bedöms bli – både en negativ och positiv påverkan. Tyngdpunkten ligger på de avfallsfrågor där kommunen själv har rådighet över hantering och behandling av avfallet.

De huvudområden som bedöms kunna påverkas och beskrivs i denna MKB är:

- Människors hälsa
- Luft- och klimatfaktorer
- Hushållning med material, råvaror och energi
- Påverkan på mark och vatten

Enligt 6 kap. 7 § miljöbalken är det planens genomförande som ska miljö bedömas utifrån ovanstående aspekter och redovisas i form av omständigheter som talar för eller emot betydande miljöpåverkan.

3.1.2 Geografisk och tidsmässig avgränsning

Bedömningen av betydande miljöpåverkan fokuserar på kommunen till ytan och därmed renhållarens ansvarsområde. Avfallshanteringen är dock inte enbart lokal och transporter till anläggningar utanför kommunen förekommer. Transporternas miljöpåverkan vid implementeringen av avfallsplanen bedöms därför generellt.

Miljöpåverkan som kan uppstå till följd av behandling av avfall vid behandlingsanläggningar i andra kommuner hanteras genom tillstånd för dessa anläggningar och berörs inte här. Bedömningen görs av genomförandet av planen fram till 2033, vilket är tidsperspektivet för de mätbara mål som formulerats i avfallsplanen.

3.1.3 Svårigheter i samband med miljöbedömning

Avfallsplanen är ett strategiskt dokument till skillnad från exempelvis detaljplaner som är fysiska planer. Utfall av planerade åtgärder kan därför vara svåra att mäta och bedöma jämfört med en detaljplans mer konkreta åtgärder. Avfallsplanens intentioner påverkar även andra aktörer än kommunens renhållare vilket också kan innebära svårigheter att bedöma effekterna av de planerade åtgärderna.

3.2 NOLLALTERNATIV

Enligt 6 kap. 11 § miljöbalken ska uppgifter om miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs beskrivas i miljökonsekvensbeskrivningen, ett s k nollalternativ.

Nollalternativet anger vilka effekter som kan uppstå om föreslagen avfallsplan inte genomförs. Med det alternativet kvarstår befintlig avfallsplan att gälla. För Örnsköldsviks kommun skulle nollalternativet innebära att kommunen kommer att ha en avfallsplan som inte är uppdaterad utifrån regelverk och ökad kunskap. På sikt kommer kommunen också att sakna en samlad strategi för avfallshanteringen och detta kommer kunna leda till sämre service och utveckling i kommunen.

Den senaste uppföljningen av de mål som anges i befintlig avfallsplan visade att av totalt 18 mål så bedömdes 11 mål vara uppnådda, 5 mål inte uppnådda och 2 mål som nära att uppnås. För att driva utvecklingen framåt behöver även nya mål sättas.

3.3 MILJÖKVALITETSNORMER

Miljö kvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel i miljöbalken som används för att förebygga eller åtgärda miljöproblem. Det finns miljö kvalitetsnormer för;

- Vatten (normer för statusklassificering)
- Fisk- och musselvatten (normer för gräns och riktvärden)
- Luftkvalitet (normer för halter)
- Buller (kartläggning och rapportering av omgivningsbuller)

Miljö kvalitetsnormer beaktas i avfallsplanen genom att föreslagna mål och åtgärder i planen syftar till att främja hållbar utveckling.

Miljö kvalitetsnormer för vatten (SFS 2004:660) bedöms ej överskridas till följd av planens genomförande.

Miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten bestäms i förordning SFS 2001:554. Genomförandet av avfallsplanen bedöms inte innebära att miljö kvalitetsnormen för fisk och musselvatten överskrids.

Miljö kvalitetsnormer för omgivningsbuller (SFS 2004:675) bedöms inte bidra till att miljö kvalitetsnormen för omgivningsbuller överskrids.

Kraven på luftkvalitet i utomhusluft bestäms i "Luftkvalitetsförordningen" SFS 2010:477. I centrala Örnsköldsvik har miljö kvalitetsnormer för partiklar och kvävedioxid överskridits och ett program med åtgärder som ska utföras för att MKN för partiklar och kvävedioxid ska uppnås är under framtagande. Genomförandet av planen bedöms dock inte bidra till att miljö kvalitetsnormen för luft överskrids.

3.4 MILJÖMÅL INOM EU

Många av våra miljöproblem påverkas av utvecklingen och verksamheter i andra länder och det krävs gränsöverskridande arbete för att komma till rätta med dem. 2018 beslutade EU om revideringar i avfallslagstiftningen genom det så kallade avfallspaketet, vilket ska bidra till en mer cirkulär ekonomi. Dessa ändringar ska enligt EU bidra till minskade avfallsmängder, ökad återanvändning och återvinning av produkter och material samt förbättrad avfallshandling. Bindande avfallsmål som ska uppnås år 2025, år 2030 och år 2035 har också fastställts.

3.5 MILJÖKVALITETSMÅL

Riksdagen har antagit totalt 16 nationella miljö kvalitetsmål med en rad tillhörande etappmål. Miljö påverkan från avfallshandling berör främst följande miljö kvalitetsmål:

- Giftfri miljö
- God bebyggd miljö
- Begränsad klimatpåverkan

Uppfyllelse av miljö kvalitetsmålen i förhållande till kommunens avfallsplan beskrivs i avsnitt 4.

3.6 ETAPPMÅL

Etappmålen ska tydliggöra de samhällsförändringar som är nödvändiga för att vi ska nå miljö kvalitetsmålen. Aktuella etappmål inom avfallsområdet är för närvarande:

- Mer bygg- och rivningsavfall materialåtervinns och förbereds för återanvändning
Förberedande för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av icke-farligt bygg- och rivningsavfall, med undantag av jord och sten, ska årligen fram till 2025 uppgå till minst 70 viktprocent.
- Öka andelen kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning
Senast 2025 ska förberedelse för återanvändning och materialåtervinning av kommunalt avfall ha ökat till minst 55 viktprocent, 2030 till minst 60 viktprocent och 2035 ha ökat till minst 65 viktprocent.
- Ökad utsortering och biologisk behandling av matavfall
Senast år 2023 ska minst 75 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring och biogas tas tillvara.

3.7 NATIONELL AVFALLSPLAN

Den nationella avfallsplanen antogs under 2018 och ger tillsammans med det avfallsförebyggande programmet en överblick över de mål, styrmedel och åtgärder som har införts i Sverige för att förebygga avfall och för att nå en mer resurseffektiv och giftfri avfallshantering i enlighet med avfallshierarkin.

Avfallsplanen innehåller inga förslag till nya mål eller åtgärder för olika aktörer utan beskriver den inriktning som är politiskt fastslagen. Planen ska fungera som stöd för olika aktörer i arbetet med att genomföra åtgärder som bidrar till att nå de miljö kvalitetsmål, etappmål och mål i Agenda 2030 som kopplar till avfallshantering och verkar avfallsförebyggande.

4 UPPFYLLELSE AV MILJÖ KVALITETSMÅL

De nationella miljö kvalitetsmålen, etappmålen och den nationella avfallsplanen har varit vägledande i formuleringen av de mål och åtgärder som är relevanta för kommunen. Avfallsplanens påverkan på de mest relevanta miljö kvalitetsmålen redovisas nedan. Sammantaget bedöms miljö kvalitetsmålen påverkas i positiv riktning av avfallsplanens åtgärder.

4.1 GIFTFRI MILJÖ

Mål och åtgärder som syftar till att förbättra insamlingen av farligt avfall, minska nedskräpningen och förbättrad avfallshantering vid fritidsbåtshamnar och gästhamnar bedöms bidra till att uppfylla miljö kvalitetsmålet "Giftfri miljö". Även åtgärder för att kontrollera förorenings spridningen från nedlagda deponier bedöms påverka miljö kvalitetsmålet i positiv riktning.

4.2 GOD BEBYGGD MILJÖ

Mål och åtgärder som syftar till minskad nedskräpning, ökad återanvändning och återvinning samt minskad uppkomst av avfall bedöms bidra till att uppfylla miljö kvalitetsmålet "God bebyggd miljö". De mål och åtgärder som redovisas i planen bedöms ge kommunen en god grund för att arbeta med avfallsfrågorna på ett mer strukturerat sätt och med inriktning mot ökad hållbarhet.

4.3 BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN

De produkter som konsumeras och därefter blir avfall medför en klimatpåverkan vid tillverkning och transport. Även insamling, transport och behandling av avfall, till exempel förbränning, ger upphov till klimatpåverkande gaser. Mål och åtgärder som syftar till att minska avfallsmängder, öka återanvändning/återbruk och minska matsvinnet bidrar till att uppfylla miljö kvalitetsmålet "Begränsad klimatpåverkan". För avfallshanteringens transporter finns mål om transporterna för den kommunala avfallshanteringens ska vara klimatneutral senast 2030, vilket också bedöms påverka miljö kvalitetsmålet i positiv riktning.

5 BEDÖMNING AV BETYDANDE MILJÖASPEKTER

Nedan görs en bedömning av hur genomförandet av avfallsplanen påverkar de relevanta betydande miljö aspekterna tillsammans med de nationella miljö målen.

Varje enskilt mål och åtgärd kommenteras inte utan bedömningen görs utifrån hur mål och åtgärder sammantaget påverkar miljön och de nationella målen inom respektive område.

5.1 MÄNNISKORS HÄLSA

Här bedöms åtgärder kopplat till säker hantering av farligt avfall, minskad nedskräpning och hur insamlingen påverkar i form av buller. Konsekvenser för människors hälsa kopplat till utsläpp till luft behandlas i avsnitt 5.2. Avfallshantering medför också utsläpp till mark och vatten, vilket vid exponering kan påverka människors hälsa och miljön negativt. Detta behandlas i avsnitt 5.4.

5.1.1 Nuläge

Farligt avfall innehåller ämnen som kan vara skadliga både för människor och miljön uppkommer både i hushåll och i kommunala och privata verksamheter. Om det farliga avfallet inte hanteras på ett korrekt och säkert sätt finns risk för spridning av skadliga ämnen och negativ påverkan på människor. Farligt avfall från hushåll och företag tas emot vid kommunens fem återvinningscentraler. Det finns också möjlighet att lämna smått el avfall vid obemannade insamlingsskåp på offentliga platser i kommunen. Företag har möjlighet att beställa egen transport och omhändertagande av farligt avfall från entreprenörer. Insamlat farligt avfall tas omhand och transporteras till godkända anläggningar för vidare omhändertagande.

Nedskräpning på offentliga platser upplevs som ett problem i många kommuner och kan skada både miljön och skapa otrygghet. Problemen med nedskräpning kan bero på flera orsaker, exempelvis att återvinningsstationer inte töms i tillräcklig omfattning eller att det inte finns tillgång till offentliga sopkärl, men beror också till stor del på människors invanda mönster och beteenden som kan leda till nedskräpning.

Buller uppkommer i avfallshanteringens främst genom samlingsfordon och tömning av behållare. Bullret är dock i dessa fall ofta kortvarigt men kan ändå orsaka problem för människors hälsa genom störd sömn och stress, vilket i sin tur kan leda till andra besvär såsom trötthet, irritation, högt blodtryck

och andra hjärt- och kärlsjukdomar. Det nationella miljö kvalitetsmålet "God bebyggd miljö" beskriver bland annat att störningar från trafikbuller ska minska.

5.1.2 Negativ miljöpåverkan

En negativ påverkan på människors hälsa kan uppstå exempelvis genom ökade bullernivåer och luftföroreningar i samband med avfallstransporter. Omfattningen av den negativa miljöpåverkan bedöms som liten eftersom den föreslagna avfallsplanen inte föreslår några åtgärder som påverkar bullernivåerna i någon betydande omfattning.

5.1.3 Positiv miljöpåverkan

I avfallsplanen föreslås åtgärder som handlar om insamling och hantering av farligt avfall, information till kunder och åtgärder för att förebygga nedskräpning. Om dessa åtgärder genomförs och om de medför förändrade beteenden kan detta innebära minskade mängder farligt avfall i restavfallet. Positiv påverkan bedöms också kunna uppstå på människors hälsa genom minskad nedskräpning.

5.1.4 Åtgärder

För att minska de negativa effekterna på människors hälsa vid genomförande av avfallsplanen bör hänsyn tas till avfallshanteringen tidigt i processen när nya bostadsområden planeras eller vid övrig fysisk planering och projektering av offentliga miljöer. På så sätt kan man minska och motverka buller och nedskräpning och möjliggöra en bra hantering av avfall i kommunen.

5.2 LUFT- OCH KLIMATFAKTORER

Luft- och klimatkategorier omfattar de bidrag till global uppvärmning i form av växthusgaser och övriga luftföroreningar som är farliga för människa och miljö. Här bedöms åtgärder som berör påverkan av utsläpp från transporter och från utsläpp av gas från deponier.

5.2.1 Nuläge

Avfallshanteringen är idag starkt beroende av transporter, främst transporter med tyngre fordon för insamling av avfall och borttransport till behandlingsanläggning men även av personbilstransporter för avlämning av avfall vid återvinningsstationer och återvinningscentraler.

Mat- och restavfall från villahushåll samlas vanligen in i kärl och från flerfamiljshus samlas avfallet in i kärl eller bottentömmande behållare. Mat- och restavfall mellanlagras på Må avfallsanläggning innan det transporteras till en rötningsanläggning (matavfall) respektive förbränningsanläggning (restavfall). Det finns ingen anläggning för förbränning eller rötning av avfall i kommunen vilket innebär att renhållaren är beroende av anläggningar utanför kommunen för upphandling av hantering av avfall under kommunalt ansvar.

Slam från enskilda avloppsanläggningar samlas in och behandlas lokalt inom kommunen. Ungefär hälften av slammet behandlas genom infiltration i slamlaguner och resterande del transporteras till Må avfallsanläggning där det grov rensas och sedan pumpas till reningsverk. Under 2020 infördes deltömning av slambrunnar med tvåfacksbilar i delar av kommunen.

Från nedlagda deponier kan deponi gas avgå diffust i olika omfattning beroende på vilket avfall som deponerats. Deponigasen innehåller koldioxid och metan, där metan är en cirka 4 ggr kraftigare växthusgas än koldioxid. Från den största deponin i Örnköldsvik, Må deponi, samlas deponi gas in och destrueras.

Luftföroreningar påverkar både hälsa och miljön och innehåller ett stort antal föroreningar som kan förekomma som gaser eller partiklar i luften. De vanligaste luftföroreningarna består av kväve- och

svaveloxider, marknära ozon samt partiklar. De kan göra människor sjuka och förkorta den förväntade livslängden och kan också orsaka övergödning, nedsmutsning och klimatförändringar.

I Örnsköldsviks kommun, liksom i många andra kommuner, konstaterades de högsta luftföroreningsnivåerna inom centralorten. Inom närområdet för E4:an som går igenom stadskärnan överskrids MKN för partiklar och kvävedioxid. Ett program är under framtagande med åtgärder som ska utföras för att MKN för partiklar och kvävedioxid ska uppnås.

Utsläppen av växthusgaser i Sverige uppstår i många sektorer och domineras av utsläpp från industrier och transporter. Utsläppen från livsmedelsproduktionen står för ca 20–30% av de globala utsläppen. För att minska utsläppen från livsmedelssektorn behövs både åtgärder för förbättringar i produktionen och genom minskat svinn och förändrade kostvanor.

5.2.2 Negativ miljöpåverkan

Med den genomgående strävan i avfallsplanen att minska avfallsmängderna och öka källsorteringen kan detta generellt sett ge ett ökat transportbehov och därmed ökade utsläpp av hälsofarliga ämnen och växthusgaser. Detta då fler fraktioner sorteras ut som ska transporteras vidare till olika platser för återvinning. Påverkan på luftkvaliteten från avfallsrelaterade transporter är dock en liten del av det totala transportbehovet i samhället.

Ökade transporter leder till ökat utsläpp av främst kväveoxider och partiklar till luft. Effekter på människans hälsa kan bli sjukdomar som nedsatt lungfunktion och cancer. Dock bedöms omfattningen av dessa miljökonsekvenser vara relativt små med hänsyn till avfallshanteringens andel av de totala utsläppen från transportsektorn.

Diffusa utsläpp av deponi gas från nedlagda deponier bedöms kunna orsaka negativa effekter gällande luft- och klimatfaktorer.

5.2.3 Positiv miljöpåverkan

Att minska avfallsmängderna är ett prioriterat område som också lyfts fram i såväl EU:s avfallshierarki som i den nationella avfallsplanen. De åtgärder som redovisas i avfallsplanen kommer vid genomförandet att leda till att mindre mängder avfall uppstår, vilket bedöms ge en positiv miljöpåverkan gällande luftkvalitet och klimatfaktorer.

Målet om att öka andelen avloppsbrunnar som del töms samt införande av flerfackskär i offentliga miljöer bedöms kunna ge positiv miljöpåverkan från transporter då behovet av transporter kommer minska.

Genom ökad matavfallsinsamling går mer avfall till biogasproduktion som kan ersätta fossila fordonsbränslen, vilket gynnar både en minskad klimatpåverkan och förbättrad luftkvalitet.

5.2.4 Åtgärder

För att minska negativ påverkan på luft och klimat vid genomförande av planen föreslås att insamlingsturer och transporter av avfall optimeras i så stor mån som möjligt. Genom att använda fordon som drivs av förnybara drivmedel och ställa krav på förnybara bränslen vid upphandling av transporter kan påverkan på luft och klimat minska.

5.3 HUSHÅLLNING MED MATERIAL, RÅVAROR OCH ENERGI

Här bedöms de åtgärder som påverkar återvinning av material och avfall, åtgärder gällande avfallsminimering och hållbar konsumtion, till exempel fastighetsnära insamling, minskade avfallsmängder och ökat återbruk.

5.3.1 Nuläge

I kommunen finns fem återvinningscentraler där kommuninvånare och vissa företag kan lämna sitt avfall för återvinning och omhändertagande. Det finns möjlighet att lämna avfall för återbruk vid återvinningscentralerna och på Må återvinningscentral finns insamling av lastpallar och pallkragar. Det är även möjligt att lämna textil för återanvändning i samlingsbehållare som finns på alla fem återvinningscentraler. Alla typer av matfett och matoljor kan lämnas till någon av kommunens återvinningscentraler. Fettet som samlas in transporteras sedan till en återvinningsanläggning där 97 procent av det återvunna fettet blir till biodiesel eller bio olja.

Av den totalt mottagna mängden avfall som tas emot på återvinningscentralerna återvinns huvuddelen genom materialåtervinning, kompostering eller förbränning med energiutvinning.

Kommunens Valfärdsförvaltning är genom sin verksamhet ett omfattande nav kring återanvändning och återbruk. Förvaltningen driver dels två återbrukscentraler, kallade Återbruket, lokaliserade i Bjästa och Bredbyn. Verksamheten inom förvaltningen inkluderar även Startpunkten, ett nav för flera verksamheter - alla med återvinning och återbruk som grundidé. Under 2021 såldes 76 250 artiklar motsvarande 42,7 ton i Startpunktens butik i Örnsköldsvik.

Att sortera ut matavfall i separat behållare är möjligt i hela kommunen och hushållen har möjlighet att separat sortera ut matavfall både vid permanentboende och fritidshus. Hemkompostering förekommer i liten omfattning.

Avfall som ingår i producentansvaret för förpackningar samlas in från hushållen av Förpackningsinsamlingens entreprenör via återvinningsstationer eller entreprenörens fastighetsnära hämtning i flerbostadshus. Idag finns 34 återvinningsstationer geografiskt utspridda inom kommunen.

El-Kretsen ansvarar för insamlingen av elektriska och elektroniska produkter (el avfall). El avfall kan lämnas på återvinningscentraler och det finns också möjlighet att beställa hämtning av el avfall vid hushållet mot en avgift. I kommunen finns även samlingskåp (EL:IN) utplacerade i ett antal livsmedelsbutiker. Syftet är att underlätta möjligheten att lämna några vanliga typer av el avfall såsom ljuskällor, batterier och småelektronik.

Ett avfallsförebyggande arbete finns etablerat inom kommunen men detta kan utvecklas vidare. Kommunkoncernen har länge arbetat aktivt för ett minskat matsvinn och mätningar har genomförts i 10 års tid, visst återbruk av möbler förekommer och det finns även ramavtal som inkluderar vård av arbetskläder ex. lagning i stället för att köpa nya kläder. Kommunens bostadsbolag ställer krav på cirkulär rivning vilket innebär att material som går att återanvändas tas omhand, exempelvis toalettstolar, fungerande vitvaror, trycken mm. Även krav på återbruk av byggmaterial kan ställas i den mån det är möjligt.

5.3.2 Negativ miljöpåverkan

Avfallsplanens genomförande bedöms inte medföra några negativa miljöeffekter gällande hushållning med material, råvaror och energi.

5.3.3 Positiv miljöpåverkan

De positiva effekterna till följd av planens genomförande bedöms uppkomma genom minskade mängder avfall, ökad återvinning och ökad återanvändning. Planerade åtgärder för att minska avfallet, så som ett utvecklat och mer aktivt återbruk, minskat matsvinn och ökad deltömning av slam i kommunen bedöms ha en positiv miljöpåverkan. Åtgärder för ökad insamling av matavfall och ökad andel matavfall som behandlas biologiskt samt införande av obligatorisk utsortering av matavfall bedöms ha en positiv miljöpåverkan.

Även åtgärder som rör information om källsortering och kunskapsförmedling utifrån avfallstrappan bedöms vara positiva för miljön.

Det är ur ett miljöperspektiv större nytta att materialåtervinna än förbränna, trots att mängden transporter bedöms öka. En fortsatt samverkan med ansvariga för avfall under producentansvaret ger förutsättning för förbättrade möjligheterna för hushållen att lämna avfall vid återvinningsstationerna. Genom avfallsplanen verkar åtgärderna för att både öka återanvändning och källsortering hos hushållen samt egen organisation mot en optimerad resursanvändning. Då källsorteringen förbättras ökar mängden material som kan återanvändas och återvinnas, och därmed även blir avfallets kvalitet högre, samtidigt som behovet av nya råvaror minskar.

5.3.4 Åtgärder

De informationsinsatser som genomförs i syfte att öka sorteringen och förändra beteenden kring återanvändning och återbruk bör ske långsiktigt då det generellt kan ta lång tid att arbeta med beteendeförändringar. Genom styrmedel som obligatorisk utsortering av matavfall och förändringar i taxekonstruktionen finns möjlighet att styra beteenden i målens riktning.

5.4 PÅVERKAN PÅ MARK OCH VATTEN

Här behandlas främst de åtgärder som minskar risken för påverkan av mark och vatten och den fysiska miljön i övrigt, exempelvis vid nedlagda deponier eller ÅVC och andra anläggningar.

5.4.1 Nuläge

Det finns enligt kommunens kännedom 41 nedlagda deponier i kommunen varav merparten, 32 utgörs av nedlagda kommunala deponier och 9 är privata deponier. De kommunala deponierna är gamla soptippar belägna runt om i kommunen. Fyra av deponierna är avslutade och godkända av tillsynsmyndighet samt har upprättade kontrollprogram.

De kommunala deponierna har tidigare inventerats och riskklassats enligt Naturvårdsverkets metodik för inventering av förorenade områden under åren 2002 – 2004. Under 2012 genomfördes en nulägesanalys av de 28 återstående deponierna med ny inventering och förslag till klassificering. Tillsynsansvarig verksamhet har godkänt förslag till klassificering och likställt inventeringen med MIFO 1 undersökning. Ett gemensamt beslut har tagits att fortsätta inventeringsarbetet genom MIFO 2 för de kommunala deponier som klassificerats till 1 och 2, d v s de som bedömts kunna medföra störst risk för negativ påverkan på omgivningen.

Av de nio privata deponierna är endast en deponi inventerad enligt MIFO-metoden och riskklassad. De resterande privata deponierna är inte inventerade. Tillsynsansvarig verksamhet avser att initiera MIFO 1-utredningar för de återstående deponierna. Genom att inventering ej är utförd i dagsläget finns inte heller några bedömningar av hur dessa deponier riskerar att påverka människors hälsa och miljö.

Från deponier sker utsläpp till mark och vatten i form av lakvatten, vilket riskerar att påverka omgivningen på ett negativt sätt.

Sluttäckning pågår av den största kommunala deponin på Må avfallsanläggning och lakvatten från deponin samlas upp och behandlas innan avledning till reningsverk. Det är ännu inte utrett hur lakvatten från deponin ska behandlas och avledas efter att deponin är helt sluttäckt.

Förorenat dagvatten kan uppkomma vid hantering av avfall. Vid kommunens återvinningscentraler sker behandling av dagvatten innan avledning till recipient. Utsläpp till mark och vatten kan ske till följd av olyckor och spill vid hantering av farligt avfall.

5.4.2 Negativ miljöpåverkan

Då flertalet av de nedlagda deponierna inte är inventerade eller kontrollerade finns risk för utsläpp till mark och vatten från dessa. För några av de nedlagda deponierna kan någon form av åtgärd behöva genomföras.

5.4.3 Positiv miljöpåverkan

Genom att riskklassa, undersöka, riskbedöma och bedöma åtgärdsbehovet vid de nedlagda deponierna finns möjligheter att på sikt påverka miljön i positiv riktning. Genomförande av åtgärderna i planen bedöms inte minska risken för utsläpp till mark och vatten, men ger förutsättningar för att kunna göra det i framtiden.

5.4.4 Åtgärder

Det är viktigt att genomföra de utpekade åtgärderna att inventera och riskklassa de nedlagda deponierna för att få mer kunskap om riskerna för utsläpp från deponierna.

Utifrån förväntat ökade nederbörds mängder i framtiden finns risk för ökad utlakning vid lagring av avfall och det är viktigt att det tas hänsyn till detta när det gäller dagvattenhanteringen vid kommunens avfallsanläggningar. Då åtgärder genomförs vid deponierna behöver hänsyn tas till följderna av klimatförändringar som exempelvis ökad nederbörd som kan ge ökad mängd lakvatten.

5.5 INBÖRDES FÖRHÅLLANDE MELLAN MILJÖASPEKTER

Alla miljöeffekterna har en koppling till varandra och hänger samman. En åtgärd kan påverka flera huvudområden samtidigt både på positivt och negativt sätt. Till exempel kan åtgärder för att öka sorteringen av avfall som bidrar till bättre sortering och behandling av avfall ge positiva miljöeffekter när det gäller bättre resurshållning, men skulle samtidigt kunna ge negativa effekter i form av ökade transporter vilket påverkar luft- och klimatfaktorer på ett negativt sätt.

6 SAMLAD BEDÖMNING

6.1 NATIONELLA MILJÖMÅL

De nationella miljömålen och målen för avfallsplanen följer den nationella avfallsplanen inom områden som ökad återvinning, återanvändning och sortering av avfall. Åtgärder för minskat matsvinn finns också med både i nationella miljömål och den lokala avfallsplanen. Arbetet mot en mer hållbar utveckling och uppfyllande av de nationella miljö kvalitetsmålen finns med i avfallsplanen och de föreslagna åtgärderna bedöms kunna bidra till positiva effekter på miljön.

6.2 BETYDANDE MILJÖPÅVERKAN

Syftet med avfallsplanen är att genom avfallsförebyggande arbete och därmed en resurseffektiv avfallshantering prioritera aktiviteter i de övre stegen av avfallshierarkin och därmed också få en rörelse uppåt. Med en rörelse uppåt i hierarkin förflyttas resursanvändningen från bortskaffning eller energiåtervinning till materialåtervinning och allra helst återanvändning.

Genomförandet av avfallsplanens mål och åtgärder bedöms sammantaget ge en positiv miljöpåverkan på miljöaspekterna. Det är dock viktigt att säkerställa att de åtgärder och mål som anges i planen rörande informationsinsatser som syftar till förändrade beteenden omsätts i praktiken så att mängden avfall verkligen minskar och att mängden avfall som materialåtervinns och återbrukas ökar.

I avfallsplanen anges ett flertal åtgärder och mål för kommunkoncernens verksamhet och det är viktigt att kommunen inom den egna verksamheten föregår med gott exempel när det kommer till exempelvis återbruk, minskat matsvinn och avfallsminimering.

Negativ påverkan bedöms främst kunna uppkomma vid ökat transportbehov vilket påverkar klimat- och luftkvaliteten samt buller. Sammantaget bedöms den negativa påverkan av genomförandet av avfallsplanen vara liten.

6.3 ÅTGÄRDER MOT NEGATIV MILJÖPÅVERKAN

Nedan beskrivs förslag att ta hänsyn till vid genomförande av planens åtgärder för att motarbeta negativ miljöpåverkan eller öka positiv miljöpåverkan:

- För att minska de negativa effekterna på människors hälsa vid genomförande av avfallsplanen bör hänsyn tas till avfallshanteringen tidigt i processen när nya bostadsområden planeras eller vid övrig fysisk planering av offentliga miljöer. På så sätt kan man minska och motverka buller och nedskräpning och möjliggöra en bra hantering av avfall i kommunen.
- För att minska negativ påverkan på luft och klimat vid genomförande av planen föreslås att insamlingsturer och transporter av avfall optimeras i så stor mån som möjligt. Genom att använda fordon som drivs av förnybara drivmedel och ställa krav på förnybara drivmedel vid upphandling av transporter kan påverkan på luft och klimat minska.
- En fortsatt samverkan med ansvariga för avfall under producentansvaret ger förutsättning för förbättrade möjligheterna för hushållen att lämna avfall vid återvinningsstationerna.
- De informationsinsatser som genomförs i syfte att öka sorteringen och förändra beteenden kring återanvändning och återbruk bör ske långsiktigt då det generellt kan ta lång tid att arbeta med beteendeförändringar.
- Genom styrmedel som obligatorisk utsortering av matavfall och förändringar i taxekonstruktionen finns möjlighet att styra beteenden i målens riktning.
- Det är viktigt att genomföra de utpekade åtgärderna för nedlagda deponier och inventera och riskklassa dem för att få mer kunskap om riskerna för utsläpp från deponierna.

6.4 SAMMANFATTANDE BEDÖMNING

De mål och åtgärder som föreslås i avfallsplanen bedöms sammantaget medverka till att samtliga berörda nationella och lokala miljömål kan uppfyllas. För samtliga berörda miljömål bedöms de positiva effekterna av avfallsplanens mål och åtgärder överväga de negativa effekter som avfallshanteringen medför.

Efter granskning av avfallsplanens mål och åtgärder kan det fastställas att effekterna av genomförandet av planen är i huvudsak positiva jämfört med nollalternativet. Avfallsplanen bedöms medverka till en ökad hållbarhet vad gäller avfallshanteringen i kommunen.

7 UPPFÖLJNING OCH ÖVERVAKNING

För att nå målen i avfallsplanen krävs att åtgärder vidtas av kommunala nämnder och bolag, privata aktörer samt av medborgare i kommunen. För kommunala bolag och nämnder innebär en avfallsplan styrande mål och åtgärder som ska arbetas in i koncernens mål- och resursplaner samt verksamhetsplaner. Utförda åtgärder som syftar till att nå målen ska därmed följas upp i ordinarie verksamhetsuppföljning.

Kommunledningsförvaltningen ansvarar för samordning och uppföljning av avfallsplanen. Berörda nämnder och bolag ska årligen redovisa statistikunderlag samt vidtagna åtgärder till kommunledningsförvaltningen som sammanställer och redovisar till kommunstyrelsen.

De övergripande målen följs upp vartannat år i samband med den årliga uppföljningen. För mer information om årlig uppföljning, se *Riktlinjer för avfallshantering i Örnsköldsviks kommun*.

Enligt avfallsförordningen ska en avfallsplan aktualitets prövas minst vart fjärde år och uppdateras vid behov. Renhållningsordning 2023 - 2033 kommer därför att utvärderas och aktualitets prövas under perioden, senast 2027, men har fått en längre potentiell period fram till 2033. En fördjupad uppföljning sker vid planperiodens slut inför revidering senast 2032.

Lämpligen genomförs en uppföljning av planens betydande miljöpåverkan i samband med att avfallsplanen aktualitets prövas. Uppföljningen och redovisningen kan ske med utgångspunkt i denna MKB.

8 REFERENSER

Policy för avfallshantering i Örnsköldsviks kommun 2023 – 2033 (del av kommunens renhållningsordning)

Riktlinjer för avfallshantering i Örnsköldsviks kommun 2023 – 2033 (del av kommunens renhållningsordning)

Strategi för avfallshantering i Örnsköldsviks kommun 2023 – 2033 (del av kommunens renhållningsordning)

Bilagor till kommunens renhållningsordning 2023–2033

Förpackningsinsamlingen www.ftiab.se

Håll Sverige Rent www.hsr.se

Naturvårdsverket, Att göra mer med mindre – Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program 2018–2023

Naturvårdsverket, Luftföroreningar och dess effekter www.naturvardsverket.se

Regeringen, Sveriges miljömål www.sverigemiljomal.se

SLU, Vad vi äter påverkar klimatet www.slu.se

VI ÄR WSP

WSP är en av världens ledande rådgivare och konsultbolag inom samhällsutveckling. Med cirka 48 700 medarbetare i över 40 länder samlar vi experter inom analys och teknik, för att framtidssäkra världen.

Tillsammans med våra kunder tar vi fram innovativa lösningar för en mänsklig, trygg och välfungerande morgondag. Så tar vi ansvar för framtiden.

wsp.com

WSP Sverige AB
Hamngatan 11B
891 33 Örnsköldsvik
Besök: Hamngatan 11B

T: +46 10-722 50 00
Org nr: 556057-4880
wsp.com

